

ПРОУЧВАНЕ НЕОБХОДИМОСТТА ОТ СЕСТРИНСКИ ГРИЖИ, ПРОВЕЖДАНИ В ДОМА НА ХОРА С ОНКОЛОГИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Петя Стефанова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, ФОЗЗГ, катедра „Здравни грижи“
e-mails: petiastst@abv.bg

Резюме: Съвременните представи определят онкологичните новообразувания като социалнозначими, многостъпални заболявания със сложна мултифакторна природа. Напредъкът на съвременната наука промени профила на онкологичните заболявания от животозастрашаващи към хронични болести. Комплексният подход на лечение в онкологията предполага и специални познания и умения от медицинските сестри за оказване на здравни грижи на хора с онкологични заболявания в домашни условия за поддържане и подобряване качеството им на живот през всеки етап от лечението им. **Цел на изследването:** Да се проучи необходимостта от специализирани сестрински грижи в домашни условия по време на комплексното лечение при хора с онкологични заболявания. **Материали и методи на изследването** Документален; Социологически – анонимни анкетни проучвания за необходимостта от домашни сестрински грижи при хора с онкологични заболявания; Статистически - данните са обработени и представени в графичен вид. **Резултати:** 50,83% от анкетираните пациенти категорично подчертават необходимостта от сестрински грижи между хоспитализациите; 31,67% от респондентите са на мнение, че сестринската намеса ще облекчи и помогне и на близките им. Резултатът при проучването сред медицинските сестри показва, че 85,29% от анкетираните са потвърдили необходимостта от сестрински здравно-социални грижи в дома на потребителите. **Изводи и Заключение:** Наличен е дефицит на здравни грижи и услуги за хора с онкологични заболявания в домашни условия; Установява се необходимост за създаване на практики за здравно-социални грижи в домашни условия за осигуряване качество на живот за онкологично болните и техните семейства; Предоставянето на здравни грижи в сестрински практики е реализация на автономността на професията на медицинската сестра и възможност за професионално развитие.

Ключови думи: индивидуална сестринска практика, домашни грижи, пациенти с онкологични заболявания.

STUDY OF THE NEED FOR NURSING'S CARE IN THE HOME OF PEOPLE WITH ONCOLOGICAL DISEASES

Petya Stefanova

University Dr. Assen Zlatarov, Burgas, Department of Health Care, Faculty of Public
Health and Health Care, petiastst@abv.bg

Abstract: Modern notions define oncological neoplasms as socially significant, multistage diseases with a complex multifactorial nature. Advances in modern science have changed the profile of oncological diseases from life-threatening to chronic diseases. The complex approach to treatment in oncology presupposes special knowledge and skills of nurses to provide health care to people with cancer at home to maintain and improve their quality of life during each

*stage of their treatment. Aim of the research: To study the need for specialized nursing care at home during the complex treatment of people with cancer. **Materials and methods of research:** Documentary; Sociological - anonymous surveys on the need for home nursing care for people with cancer; Statistical - the data are processed and presented graphically. **Results:** 50.83% of the surveyed patients strongly emphasize the need for nursing care between hospitalizations; 31.67% of the respondents are of the opinion that the nursing intervention will alleviate and help their relatives as well. The results of the survey among nurses show that 84.8% of respondents confirmed the need for nursing health and social care in the home of consumers. **Conclusions:** There is a shortage of health care and services for people with cancer at home; There is a need to create practices for health and social care at home to ensure quality of life for cancer patients and their families; The provision of health care in nursing practices is the realization of the autonomy of the nursing profession and an opportunity for professional development.*

Key words: individual nursing practice, home care, patients with oncological diseases.

1. Въведение

Увеличаването на броя на хората с онкологични заболявания поражда редица медицински и социални проблеми. Съвременните представи определят онкологичните новообразувания като социалнозначими, многостъпални заболявания със сложна мултифакторна природа [4]. Напредъкът на съвременната наука промени профила на онкологичните заболявания от животозастрашаващи към хронични болести [1,4]. В резултат на скрининговите и профилактични дейности социално значимите онкологични болести са контролируеми – ранно откриване, комплексен подход, инвалидизацията е ниска и често се постига напълно оздравяване. Комплексният подход на лечение в онкологията предполага и специални познания и умения от медицинските сестри за предоставяне на здравни грижи на хора с онкологични заболявания в домашни условия за поддържане и подобряване качеството им на живот през всеки етап от лечението им [6]. В съвременната практика оказването на грижи в домашни условия предполага създаването и утвърждаването на позитивни модели, позволяващи запазването и възстановяването физическото, психическото и социално благополучие на хора с хронични заболявания, каквито са и онкологичните [1,6]. В номенклатурата на специалностите и сроковете за придобиването им в системата на здравеопазването част от наредба наредба №1 от 2015г. е вписана специалност «Специфични грижи за пациенти с онкологични заболявания (за медицински сестри и фелдшери)» с код 5105 [7], което предполага възможност за следдипломно обучение и придобиване на специалност от медицински специалисти за онкологични грижи. Обучените и придобили специалност ще имат възможност за регистрация на самостоятелна практика, въведена и утвърдена от години в редица европейски държави, с доказано качество и ефективност на здравно-социалните грижи и услуги. В Република България /РБ/ законово право да прилагат самостоятелно в извънболнични условия професионалните си знания и умения имат медицински сестри, акушерки, фелдшери, рехабилитатори [7], [8]. На базата на нормативните документи [7,8], Правилата за добра медицинска практика по здравни грижи [5], Кодекса за професионална етика на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти [3], НСК /Националният Съвет по качество на БАПЗГ/ предложи Методика за дейността на свободно практикуващи специалисти по здравни грижи [9].

От друга страна, напредването на Медицинската наука в областта на Онкологията, приемането на стандарти [4] и алгоритми на поведение в нашата страна повиши значително преживяемостта на хората с онкологични страдания. Лечението често продължава месеци и години /продължителност и цикличност/ а самите пациенти и

техните близки се изправят пред предизвикателства, свързани с некомпетентност да преодоляват страничните нежелани реакции от това лечение. Палиативните и терминални състояния най- често водят до нарушаване качеството на живот в обкръжението на онкологично болните. Компетентностите на медицинските сестри, обучени за онкологични грижи в този стадий са добър избор с цел запазване физическото, психологическото и социално самоусещане за запазване достойнството на личността и удовлетвореност на близките от положените грижи.

Грижите за хората с онкологични заболявания в РБ се предоставят в комплексни онкологични центрове (КОЦ). Това са лечебни заведения част от специализираната онкомедицинска мрежа в страната. В КОЦ Бургас се лекуват пациенти и от регионите на градовете Ямбол и Сливен. Дейността му е организиране, ръководене и контролиране на всички мероприятия за борба със злокачествените новообразувания в обслужвания район (първична и вторична профилактика на рака, активно издирване, диагностициране, комплексно лечение и диспансерно наблюдение на болни със злокачествени заболявания и преканцерози. В КОЦ Бургас работят 111 специалисти по здравни грижи, като 84 от тях са медицински сестри, осъществяващи дейности в Отделение по онкологична хирургия, Отделение по медицинска онкология и палиативни грижи, Отделение за интензивни грижи, Отделение по лъчелечение и Диагностично-консултативен блок.

2. Цел на проучването

Да се проучи необходимостта от специализирани сестрински грижи в домашни условия по време на комплексното лечение при хора с онкологични заболявания.

3. Задачи

Да се установи необходимост от сестринска намеса при пациентите от КОЦ и нагласите на медицинските сестри да се включат в дейности за предоставяне на здравно-социални грижи при хора с онкологични заболявания в домашни условия, както и за разкриване на практики за домашни грижи. Оценките на медицинските сестри по отношение на възможностите и ползите от съвременните методи на дигиталната както за тяхната дейност, така и за потребителите на здравно-социални грижи.

4. Материали и методи на изследването

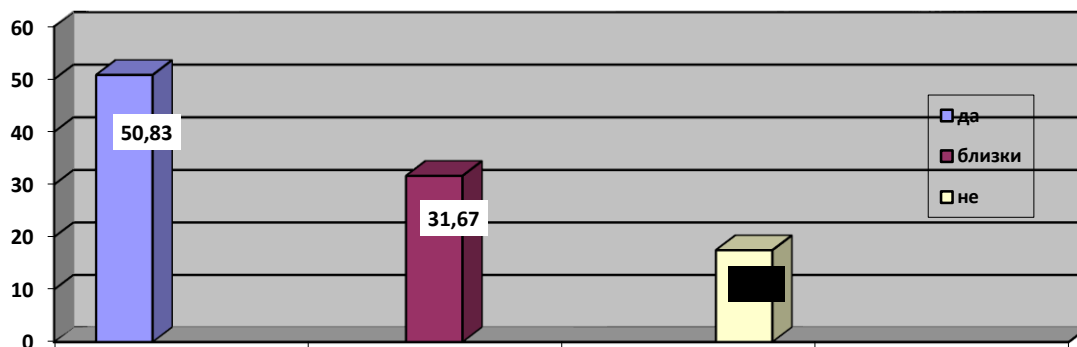
Документален – проучване на достъпни източници по проблема; Социологически – анонимни анкетни проучвания за необходимостта от домашни сестрински грижи при хора с онкологични заболявания; Статистически - данните са обработени и представени в графичен вид.

5. Резултати и обсъждане

Проведеното анкетно проучване включва 120 пациента с онкологични страдания и 68 медицински сестри от КОЦ Бургас в период април 2020 – септември 2021 година.

Във връзка със състоянието, в което са болните с онкологични заболявания в периодите между хоспитализациите в цикличното химиотерапевтично и лъче- лечение, бе проучена възможността да получават извънболнична помощ от медицинска сестра, компетентна в този вид грижи.

На въпроса „Ако съществуваше грижа у дома от медицински сестри, които да Ви консултират и помагат в периодите между хоспитализациите?“ се очертаха следните отговори: 61 от анкетиранияте приемат позитивно тази идея: „да, ако това е част от лечението би ми помогнало“; 38 от тях считат, че „това би помогнало на близките ми; 21 посочват: „не, нямам нужда от ничия помощ“ /виж фиг.1/:

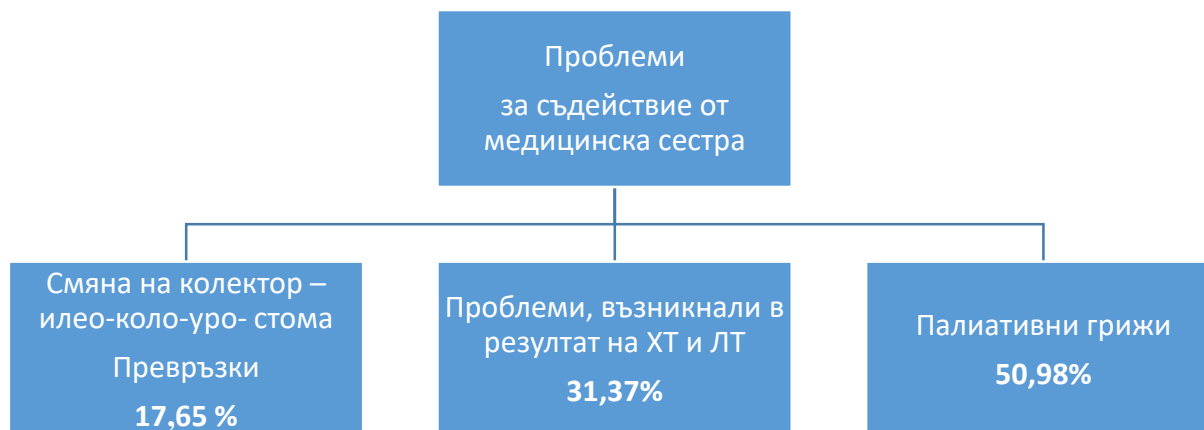
Фиг. 1: Необходимост от сестрински грижи според потребителите

Анкетното проучване при медицинските сестри очертава следните тенденции:

Във връзка със състоянието, в което са болните с онкологични заболявания в периодите между хоспитализациите за химиотерапевтично лечение, бе проучена възможността да получават извънболнична помощ от медицинска сестра, компетентна в този вид грижи.

На въпроса дали близки, познати или пациенти са търсили консултация и помощ от медицинска сестра и в каква насока са получени следните резултати:

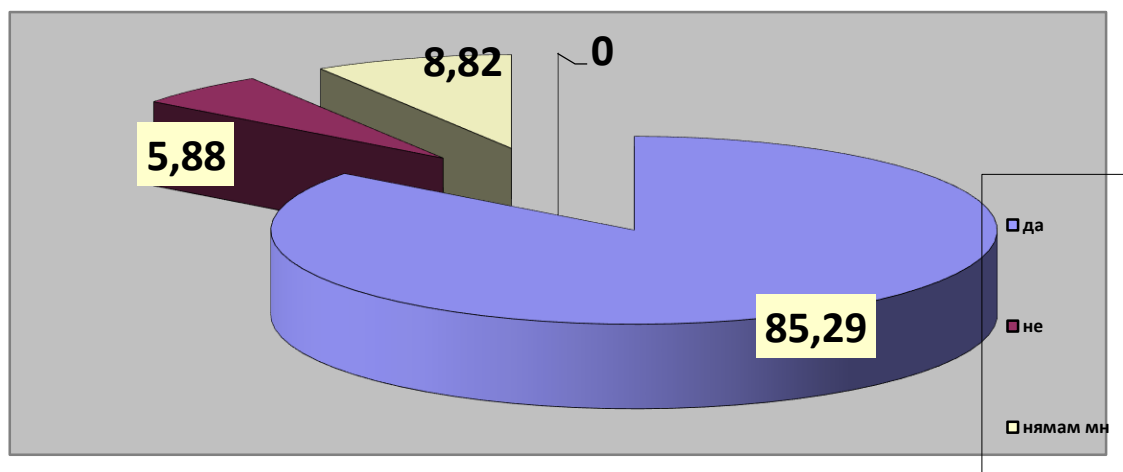
От респондентите 17 не са давали консултации и извършвали грижи за онкологично болни в домашни условия, а на 51 от анкетираните се е налагало да съдействат на хора с онкологични заболявания в домашна среда. Прилаганите грижи могат да се систематизират по следния начин /виж фиг.2/:

Фиг. 2. Намеси на медицинските сестри

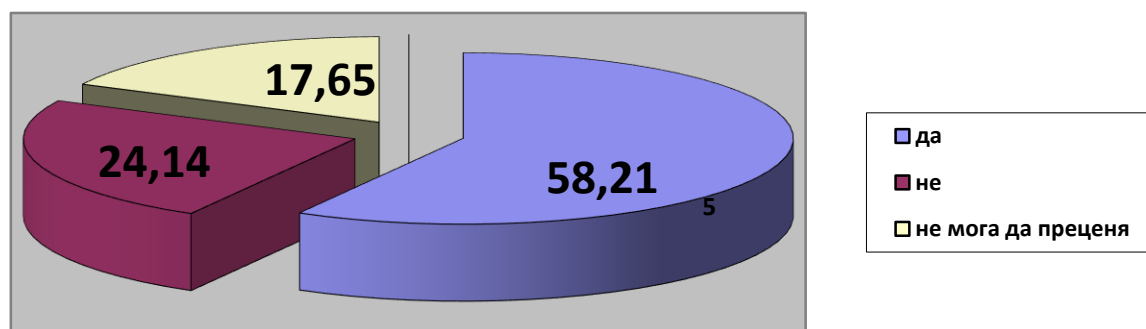
Достъпността до здравни грижи при хора с онкологични заболявания е важен критерий за тяхното качество. Непрекъснатото подобряване на достъпността до медицински услуги ще доведе до повишаване качеството на грижите, а то от своя до повишаване удовлетвореността на пациентите.

От значение е мнението на онкологичните сестри относно необходимостта за създаване на самостоятелни практики за специализирани грижи – 85,29 % са «за» създаване на практики; 5,88 % са против сестринските грижи в домашни условия при болни с онкологични заболявания, а 8,82% нямат мнение по проблема /виж фигура 3/:

Фиг. 2. Мнение на онкологичните сестри за практики по онкологични грижи

Готовността на медицинските сестри да се включат в структури от самостоятелни практики за предоставяне на здравно-социални грижи при болни с онкологични заболявания е отразена в следните резултати на въпроса биха ли създали и управлявали такива структури /виж фигура 4/:

Фиг. 3. Готовност на онкологичните сестри за самостоятелна практика

6. Изводи и заключения:

Наличен е дефицит на здравни грижи и услуги за хора с онкологични заболявания в домашни условия;

Установява се необходимост за създаване на практики за здравно-социални грижи в домашни условия за осигуряване качество на живот за онкологично болните и техните семейства;

Предоставянето на здравни грижи в сестрински практики е реализация на автономността на професията на медицинската сестра и възможност за професионално развитие.

Повишаване качеството на здравните грижи е процес, който изисква управление от медицинските сестри, които планират, предоставят, координират и контролират грижите.

Обществото допуска съществуването на вредни социални условия, които повлияват отрицателно големи обществени и застрашени групи.

Обучението на студентите от специалност „Медицинска сестра“ в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас е насочено към създаване на знания и умения за

специалисти, предоставящи здравни грижи за поддържане и подобряване качеството на живот на всеки член от обществото.

Благодарност:

- към колегите медицински сестри от Комплексен Онкологичен Център Бургас за съдействието при проучването;
- към главната медицинска сестра от КОЦ Бургас Дарина Стоянова;
- към проф. Бозов- управител на КОЦ Бургас;
- към студентите от специалност „Медицинска сестра” трети курс, които участваха в анкетното проучване и обработката на данните.

Библиография:

1. Борисова, С. „Стандарти за добра сестринска практика в здравните грижи“, МУ Варна, 2018.
2. Егурузе, К. Влияние на сестринските онкологични грижи върху качеството на живот на пациенти със злокачествени заболявания. <https://www.mu-varna.bg> – Лекция Egureze 20.07.2021
3. Кодекс за професионална етика на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, БАПЗГ, 11.05.2015
4. Лекарска Комисия към Българското Онкологично Дружество „Национални медицински стандарти за системно лекарствено лечение, оценка на лечебния ефект и проследяване на злокачествени солидни тумори при възрастни, 2017-2018г. <https://www.novus-ms.com-04.2020>.
5. Правила за добра медицинска практика, ДВ брой 105, 11.12.2020
6. Стефанова П., Г. Терзиева, Измерители за качеството на здравната грижа при хора с онкологични заболявания, Ак. сп. „Управление и образование“, Том 15 (5) 2020, Бургас, ISSN 13126121, стр. 220-225
7. НАРЕДБА № 1 ОТ 22 ЯНУАРИ 2015 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СПЕЦИАЛНОСТ В СИСТЕМАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
8. НАРЕДБА № 1 ОТ 8 ФЕВРУАРИ 2011 Г. ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ДЕЙНОСТИ, КОИТО МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ, АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ И ЗДРАВНИТЕ АСИСТЕНТИ МОГАТ ДА ИЗВЪРШВАТ ПО НАЗНАЧЕНИЕ ИЛИ САМОСТОЯТЕЛНО
9. Методика за дейността на свободнопрактикуващи медицински сестри, акушерки, рехабилитатори, фелдшери и лекарски асистенти, БАПЗГ 2021г.